

RESTAURATORI ROMÂNI: ARHITECTUL ȘTEFAN BALȘ (1902 – 1994)

FIȘĂ MONUMENT RESTAURAT

Denumire: Biserica "Sf. Voievozi"

Localizare: sat Războieni, com. Războieni, jud. Neamț

Cod LMI: NT-II-m-A-10647.01

Scurt istoric: Biserica "Sf. Mihail și Gavril" din Războieni, județul Neamț (1496), a fost ridicată de Ștefan cel Mare pentru a cinsti și a servi ca loc de veci ostașilor căzuți eroic în bătălia de la Valea Albă, purtată împotriva oștilor sultanului Mahomed al II-lea, în anul 1476.

Din punct de vedere arhitectural, biserica se înscrie în tipologia ilustrată de alte două ctitorii ale lui Ștefan cel Mare: bisericile din Borzești și din Piatra Neamț.

În secolul al XIX-lea biserica a suferit mari transformări: în fața intrării se construiseră un pridvor, se ridicaseră două turlă din lemn, cu învelitoare din tablă, ferestrele fuseseră modificate, paramentul era acoperit de tencuială. La începutul anilor '70 ai secolului XX, urmare și a desființării mănăstirii, biserica se afla în stare avansată de degradare.

Restaurare: În perioada 1973-1975 arhitectul Ștefan Balș restaurează monumentul istoric. Lucrările de restaurare au fost precedate de o riguroasă cercetare a monumentului *in situ*. Săpătura arheologică a revelat prezența a unui strat de oseminte de 40 cm grosime, sub pardoseala naosului.

Pe baza reprezentării bisericii dintr-o stampă din anul 1855, restauratorul înlătură pridvorul atașat laturii de sud și turlăle false, refăcând acoperișul înalt, în patru ape, cu streășină amplă și învelitoare din tablă de aramă. Zidăria este consolidată prin realizarea unor centuri perimetrăle și transversale din beton armat, amplasate la partea superioară și la nașterea bolților.

Balș înlătură tencuiala și restaurează paramentul aparent din piatră, cu câmpuri de cărămidă zugrăvită, decorații din ceramică smălțuită, ornamentat cu ocnițe și firide, restaurează și completează ancadramentele din piatră. Este refăcut timpanul dispărut al portalului de la intrarea în biserică. În interior sunt decapate straturile de tencuială și zugrăveală suprapuse și este pus în valoare sistemul decorativ din cărămizi smălțuite alternând cu tencuială albă și cărămizi zugrăvite. Pardoseala din scânduri este înlocuită cu lepezi de piatră.

Documentar foto:

1. Biserica din Războieni înainte de restaurare, foto Gr. Doagă, 1955, fototeca I.N.P.
2. Biserica din Războieni, imagine actuală

Bibliografie :

Balș, Ștefan, *Restaurarea bisericii din Războieni, jud. Neamț*, R.M.M.-M.I.A. nr. 2, 1975

Curinschi Vorona, Gheorghe, *Ahitectură, Urbanism, Restaurare*, Ed. Tehnică, 1996

Arhiva I.N.P. – fond D.M.I.

Autor fișă: Anca Filip

FOTO 1

FOTO 2